

„Én dramaturg vagyok...”

Radnóti Zsuzsának

„Aki fiatal korában azt mondja, élete vágya dramaturgként dolgozni, nem hiszem, hogy igazat mond.”

Mert az ember vagy író akar lenni, vagy rendező. De ha már író, akkor regény-: minimum család-, de inkább fejlődés- vagy folyam-. A legjobb mégis az, ha emberiség-. Úgyhogy meg is írja az első novelláit – szigorúan kikötve, hogy publikálni márpedig nem akarja őket, mert a sok fafejű csak eltiporná mimózálelkét. Persze titokban elküldi őket az egyetemi lapnak. Aztán néhány nagy folyóiratnak is elküldi őket, de a levél visszajön: „a címzett ismeretlen”. Egy ideig még rá lehet fogni a postára, hogy a szépen ívelő pálya „dugóhúzóba került”, és most menthetetlenül zuhan, de a nagyobb baj mégiscsak az, hogy az ember nem találja a dugóhúzót.

És rendező is akar lenni az ember. Mert a színház körül jó lenni – a színháznak ún. „atmoszférája” van. Az igaz, hogy dolgozni ott is kell, ám emberünk majd addig feszegeti „öntörvényűségével” „a színház határait”, hogy előbb-utóbb csak elismerik ezt értéknek, és elnézik, ha csak havonta egyszer téved be, akkor is inkább csak a színészbüfébe.

És egy ideig tényleg el-elnézik, ahogy jön-megy.

(Merthogy még szólni sincs idejük. Ugyanis dolgoznak.)

Aztán valaki kicseréli a zárat.

Úgyhogy lehet feszegetni megint.

De a dugóhúzó megint nincs sehol.

A dramaturg, az se nem író, se nem rendező. Igaz, egyszer azt álmodta, hogy elcsípett egy beszélgetést a folyosón a Nagy Író és a Nagy Rendező között.

NAGY ÍRÓ (*lopva a dramaturg felé kacsingat, halkán*): Tudod, én azt szeretném, ha ő lenne az új darabom dramaturgja.

NAGY RENDEZŐ (*óvatosan megfordul, egy pillanatra találkozik a tekintete a dramaturgéval, aki erre elejti az ölében tartott kéziratalmot, súgva*): Én is rá gondoltam, de kicsit félek is tőle.

NAGY ÍRÓ (*súgva*): Csak nem?! Te is?

NAGY RENDEZŐ (*még halkabban*): Ühüm. És te miért?

NAGY ÍRÓ (*már csupán ajakkerekítéséről olvasható le*): Hát tudod... Hát zseni!

A Nagy Rendező már csak bólintani tud.

Az ablak hirtelen kicsapódik, s a kéziratokat kifújja a szél a Szent István körútra.

Radnóti Zsuzsa dramaturg. Csöndes dramaturg. Van, aki arra esküszik, hogy dolgozni csak úgy érdemes, ha közben felrobbantod magad körül a vi-

lágot. Aztán újra. És még egyszer. És „fortélyosan” is kell dolgozni és „ravaszu-
szul-játékosan” és „pimaszul” – „a világ úgyis arra van, hogy provokálják”. Hát,
lehet, hogy arra van, lehet, hogy nem. Többnyire is-is.

Én például el tudom képzelni, hogy úgy is érdemes dolgozni, hogy a dolgok
végül megszülessenek. Hogy csöndben el legyen intézve minden, meg legyen
írva, ki legyen adva, le legyen fordítva, MEG LEGYEN BESZÉLVÉ.

És a fene egye meg, még működik is. Él, könyv formája van, színpadszaga
van, só! húsa-vére. Értelme van neki.

Még azt is el tudom képzelni, hogy a dolog úgymond: fontos. Sőt. Jártam-
ban-keltemben hallottam olyan szavakat is, mint: „hiánypótló”, „mester”, „céh”,
„500. előadás”, meg félmondatokat, hogy: „először meg kell kérdezni őt”, „ma-
gamtól biztosan nem, ha akkor ő nem”, „először nagyon megsértődtem, aztán
éjszaka átírtam”, „kezicsókolom, itt hagyhatnám ezt a kilenckötetes művet
Radnóti Zsuzsának?”

És megkérdezték.

És átírták.

És otthagyták.

És az öt felvonásból négy, a kilenc kötetből nyolc ma is megvan a Vígszín-
ház archívumában (ha a betűrend úgy hozta, akár Brecht mellett), a maradék
egyed pedig kiadták, bemutatták. És baj nem lett belőle. Sőt, volt, hogy robbant
maga körül.

Van a szakállas vicc, hogy a magyar egyetemista másnap reggelre meg tud
tanulni kínaiul, ha van hozzá jegyzet.

Igaz, mindent meg lehet tanulni!

Nem igaz. Nem lehet mindent megtanulni...

Az ember befordul a Pannónia utcába és látja, ahogy a Nagy Író meg a Nagy
Rendező próbálja felkapdosni a járdáról a kéziratlapokat.

És ha egy megvan, átnyújtják azt a dramaturgnak.

És addig a Vígszínház utcában meg a Katona József utcában meg a Radnóti
utcában megáll a forgalom.

Deres Péter